

# "KRESOWE STANICE. 100-LECIE HARCERSTWA NA ŚLĄSKU CIESZYŃSKIM"

Data publikacji: 28.06.2012 10:10

W niedzielę, 24 czerwca 2012 r. w Galerii Książnicy Cieszyńskiej odbył się wernisaż wystawy KRESOWE STANICE. 100-LECIE HARCERSTWA NA ŚLĄSKU CIESZYŃSKIM. Ekspozycja, przygotowana przez Książnicę we współpracy z Komendą Hufca Związku Harcerstwa Polskiego Ziemi Cieszyńskiej z okazji 100-lecia ruchu harcerskiego na Śląsku Cieszyńskim, czynna będzie do 29 września 2012 r. we wtorki-piątki w godz. 8.00 - 18.00 oraz w soboty w godz. 09.00-15.00. Jej autorami są Wojciech Grajewski i Krzysztof Kleczek.

Harcerstwo stwarza dla swych członków najpiękniejsze środowisko i daje im sposobność wychowania w tężyznie nie tylko fizycznej ale i duchowej. Tak w okresie międzywojennym scharakteryzował harcerstwo ówczesny prezydent Rzeczypospolitej i protektor ZHP, Ignacy Mościcki. Po odzyskaniu niepodległości harcerstwo stało się jedną z podpór odbudowującej się polskiej państwowości.

Na Śląsku Cieszyńskim idee skautingu, za którego twórcę uważa się powszechnie Roberta Baden-Powella, pojawiły się już przed pierwszą wojną światową. Ich krzewicielami stali się galicyjscy nauczyciele, którzy podjęli pracę w polskich szkołach na Śląsku Cieszyńskim. Jednym z nich był pochodzący ze Lwowa Roman Pollak, który w polskim gimnazjum w Orłowej założył w roku szkolnym 1912/13 drużynę skautową im. Tadeusza Rejtana. W Cieszynie w tym samym czasie drużynę skautową im. Kazimierza Pułaskiego utworzył Feliks Hajduk. Propagatorem skautingu był również Hieronim Przepiliński, komendant cieszyńskiego „Sokoła”.

Życiowy sprawdzian dla młodych skautów ze Śląska Cieszyńskiego rozpoczął się wraz z wybuchem pierwszej wojny światowej, kiedy to liczna grupa cieszyńskich harcerzy znalazła się w szeregach Legionu Śląskiego, a wielu zrosiło krwią bitewne pola. Jednym z nich był Tadeusz Farny z drużyny im. K. Pułaskiego, który zginął w 1915 r. pod Rarańczą. Po odzyskaniu niepodległości harcerze włączyli się w dzieło odbudowy państwa polskiego. Ci zaś, którzy po decyzji Rady Ambasadorów z 28 lipca 1920 r. znaleźli się w granicach państwa czechosłowackiego, utworzyli Harcerstwo Polskie w Czechosłowacji, pełniące rolę jednego ze strażników polskości na Zaolziu.

W czasie drugiej wojny światowej, służąc Bogu i Ojczyźnie, śmierć poniosło ponad 200 harcerzy i harcerek ze Śląska Cieszyńskiego. Po zakończeniu wojny rozpoczął się kilkuletni okres odbudowy harcerstwa, przerwany przez władze komunistyczne, które rozwiązały ZHP, nie akceptując modelu wychowania młodzieży proponowanego przez związek, w którym dużo do powiedzenia mieli przedwojenni działacze harcerscy. Podobna sytuacja miała miejsce na Zaolziu, gdzie próby reaktywacji HPC napotkały opór ze strony władz czechosłowackich, którym przeszkadzała polskość zaolziańskich harcerzy. Nie licząc krótkotrwałego epizodu związanego z „praską wiosną” w latach 1968-1970, dopiero po „aksamitnej rewolucji” w 1989 r. mogło dojść do reaktywacji polskiego harcerstwa na Zaolziu.

O ile polskie harcerstwo w Czechosłowacji musiało czekać na lepsze czasy aż 40 lat, o tyle władze komunistyczne PRL podjęły decyzję o reaktywacji ZHP w 1956 r. Oczywiście rzecz, że odbudowa ta przebiegała pod dyktando komunistycznych ideologów z jednoczesnym odrzuceniem metody skautowej. W przeciągu kilku lat pozbyto się z ZHP przedstawicieli przedwojennej kadry harcerskiej. Wszelka działalność ZHP przez okres kolejnych 30 lat była prowadzona w duchu socjalistycznego wychowania, którego gwarantem były władze komunistyczne z PZPR na czele. Współczesne harcerstwo po okresie dryfowania na nieznanach wodach powróciło na szlaki wytyczone przez twórcę skautingu Roberta Baden-Powella. Dowodem tego jest m.in. powrót Związku Harcerstwa Polskiego w 1996 r. w szeregi Światowej Organizacji Ruchu Skautowego.

Zorganizowana przez Książnicę Cieszyńską i Komendę Hufca ZHP Ziemi Cieszyńskiej jubileuszowa wystawa pt.

„Kresowe stacje. 100-lecie harcerstwa na Śląsku Cieszyńskim” prezentuje w porządku chronologicznym dzieje polskiego harcerstwa po obu brzegach Olzy, począwszy od założenia pierwszych drużyn skautowych po współczesność. Rozległe ramy czasowe sprawiły, że skupiono się przede wszystkim na przedstawieniu najważniejszych okresów w dziejach polskiego harcerstwa na Śląsku Cieszyńskim, metod działania oraz mechanizmów determinujących niektóre zmiany zachodzące w obrębie ruchu harcerskiego. W kolejności zaprezentowano: ideę skautingu; początki skautingu na Śląsku Cieszyńskim; udział cieszyńskich skautów w pierwszej wojnie światowej; rozwój ruchu harcerskiego po podziale Śląska Cieszyńskiego – ZHP, HPC; czyn harcerski w czasie II wojny światowej; powojenne próby reaktywowania harcerstwa zarówno w Polsce jak i Czechosłowacji; okres „praskiej wiosny”; harcerstwo w PRL z jego ideologiczną podbudową; stan współczesny polskiego harcerstwa po obu stronach Olzy. Ekspozycje prezentowane na wystawie pochodzą ze zbiorów Książnicy Cieszyńskiej, Izby Tradycji przy Komendzie Hufca ZHP Ziemi Cieszyńskiej, Muzeum Śląska Cieszyńskiego, Ośrodka Dokumentacyjnego przy Kongresie Polaków w RC oraz zbiorów prywatnych Krystyny Byrtus, Tadeusza Kopoczka, Władysława Kristena, Jana Kubiczka, Jacka Wiśniewskiego. Ponadto prezentowane są reprodukcje fotograficzne udostępnione cyfrowo przez Hufiec Beskidzki ZHP. Do najciekawszych eksponatów można zaliczyć m.in. publikacje twórcy skautingu Roberta Baden-Powella; „Notatnik do harców” Tadeusza Michejdy; łaskę skauta z okresu międzywojennego; kociołek biwakowy z tego samego okresu, należący do cieszyńskich harcerek z DH im. Emilii Plater; notatki harcerskie Ludwika Brożka; części umundurowania harcerskiego z różnych okresów; odznaczenia nadane pośmiertnie Witoldowi Regerowi, w tym Krzyż Niepodległości z Mieczami; kroniki harcerskie; notatnik harcerski Wandy Szczuki – komendantki hufca żeńskiego w Cieszynie; materiały dotyczące polskiego harcerstwa w Czechosłowacji z lat 1968-1970. Niewątpliwym atutem jest również pokaźna liczba fotografii oraz obszerne komentarze tekstowe.

Młodszym widzom wystawa dostarczy sporej porcji informacji o edukacji i rozrywkach ich rówieśników sprzed lat. Uświadomi, czym dla pokoleń rodziców, dziadków i pradziadków mogło być harcerstwo – szkołą patriotyzmu, odpowiedzialności, ale też przyjaźni i wspaniałą zabawą. Dla starszych będzie może podróżą sentymentalną do najpiękniejszych lat młodości?

Krzysztof Kleczek / <http://kc-cieszyn.pl>

**Jeśli chcesz otrzymywać najświeższe informacje o imprezach odbywających się w Cieszynie zapisz się na newsletter na [www.cieszyn.pl](http://www.cieszyn.pl)**

***Promocja UM Cieszyn***

